

A SPORT AUTONÓMIÁJA EURÓPÁBAN

Sportszektor és közösségi jog

RÓKA GÉZA
sportvezető

I. Problémafelvetés

„AUTONÓMIA – görög eredetű szó (auto-nomosz), jelentése önkormányzás. Önmagukat kormányzó államokat vagy államokon belüli intézményeket, illetve csoportokat szokás e fogalommal jelölni, amelyek jelentős függetlenséget és kezdeményezési szabadságot élveznek. Történelmileg az autonómiáknak számos változata alakult ki. A legjelentősebbek a települési és a területi önkormányzatok (község, vármegye), a szakmai önkormányzatok (szakszervezetek, kamarák), a vallási közösségek önkormányzatai (egyházak), de ide sorolhatók az egyetemek vagy az egyesületek is. Manapság gyakran használják az autonómiát a személyi szabadság egyik aspektusára vonatkoztatva is. Autonóm egyének azok, akik önállóan választják meg céljaikat, szemben azokkal, akik külső erőktől függenek. Az autonómia iránti igény, illetve az erre való képesség általános emberi sajátosság, de mindenkire más-más mértékben jellemző.”¹

Az *autonómia* kérdése, összhangban a meghatározással, Európában is általában a kisebbségek jogai kapcsán kerül szóba. Azonban egyre gyakrabban jelenik meg egy egészen más területen, egy egészen más dimenzióban, az *európai sport kontextusában*. A közösségi jog egyre gyakrabban és egyre mélyebben hatol be a sport autonómiának hitt szabályrendszerébe, ami – a borúlátóbbak szerint – a sport összeomlását eredményezheti akár már a nem túl távoli jövőben. Az Unió felfogásában élesen kettéválik a sport sajátos *társadalmi és gazdasági egysége*, az eltérő vetületek szerint engedve teret a közösségi jog érvényesülésének. Az elmúlt két évtizedben az üzleti elemek erőteljes megjelenése magával hozta a liberális piaci érdekeket szolgáló gazdasági alapú közösségi jog szükségszerű térnyerését. A Bizottság² és az Európai Bíróság³ döntésein

¹ Magyar Virtuális Enciklopédia; URL: <http://www.enc.hu/1enciklopedia/mindennapi/autonomia.htm>

² European Commission.

³ European Court of Justice (ECJ).

át megvalósuló folyamat automatizmusa elérte a sport – és különösen egyes sportágak, így a labdarúgás – szerkezetének és működésének olyan hagyományos elemeit, melyek nélkül azok csonkává vagy működésképtelenné válnának.⁴ A sport gazdasági integrációba ágyazódó hagyományos értékeinek megóvása a szektor szereplőit a sport autonómiájának erőteljes követelésére készítette. Versengő autonómia elméletek jelentek meg, melyek a sportszabályozás általános jogi mentesítésétől a jelenlegi állapot konzerválásán át, egy teljesen új alapokon álló össz-európai sportkoncepció kidolgozásáig tartanak, minden esetben jogforrási elismerést követelve saját autonómia elképzelésüknek.

A sport közösségi jogon belüli autonómiájának problematikájához először bemutatom az Unió sportot érintő joggyakorlatát, a folyamatot, ami a vizionált összeomlás irányába mutat. Ennek keretében rövid elemzést adom az Európai Bíróság (ECJ) három, a sportban meghatározó jelentőségű döntésének. Ezt követően – általánosan elfogadott definíció híján – megkísérlem összefoglalni a sport autonómiájának lehetséges tartalmi összetevőit, végül pedig a sportszabályok alapszintű rendszerezésével feltárni az egyes szabály típusok és az autonómia közötti összefüggéseket.

Az írásban azt kívánom bemutatni, hogy a sportban, pontosabban az európai sport szabályrendszerében hol húzódik az a sáv, amelyen belül az autonómiaigény értelmezhető.

II. Az Európai Közösség szabályozási kényszere, az Európai Bíróság döntései

A sport irányítását és szabályainak megalkotását a legtöbb európai országban a 19. század vége óta független társadalmi szervezetek végzik. E minőségükben, köszönhetően a jogszabályok és a politika által biztosított – tényleges vagy látszólagos – szabadságnak, a szervezetek az államszervezeten belüli jelentős autonómiát élveznek. A 20. század során a sportnak a társadalmakban betöltött szerepe és jelentősége egyre növekedett, *oktató, nevelő, integráló társadalmi funkciói* mellett a versenysport sikerei vagy kudarcai a nemzeti büszkeség meghatározó részévé váltak. A televíziós közvetítési technikák fejlődésével lehetővé vált a megnövekedett nézői tömegigény kielégítése, amivel a sportközvetítések kiváló terepévé lettek a fogyasztói döntés befolyásolásának, a reklámnak. Kialakult és megerősödött *az üzleti alapú sport*.

⁴ Sport és közösségi jog egyik legvitatottabb metszéspontja az unión belüli szabad munkavállalás lehetősége a sport területén. Feltétel nélküli alkalmazása esetén a profi sportoló – a munkavállaló – bármikor munkahelyet válthatna, ami pl. a labdarúgásban kiszámíthatatlanná tenné a csapat létét, veszélyeztetné a versenyrendszereket és a bajnokságok stabilitását, nemzeti és nemzetközi szinteken egyaránt. A FIFA és az UEFA minden eszközt bevet a kompromisszum elérésére. 2001-ben a két szervezet hosszas tárgyalásokat folytatott az Unió Bizottságával, hogy mentesítse a labdarúgást az Unió alapelvek érvényesülése alól. Ha mentességet nem is, de bizonyos könnyítéseket elértek, amely alapján ma elfogadott, hogy a profi labdarúgó, jogilag megalapozott indok nélkül, hosszabb tartalmú szerződés esetén is (max. 5 év) minimálisan három év elteltével mondhatja fel egyoldalúan szerződését anélkül, hogy eltiltás várna rá. Abszurditásnak tűnhet, de a megállapodásoknak köszönhető, hogy a nemzeti labdarúgó válogatottak valóban nemzeti alapon állhatnak fel, ami egyébként a Római Szerződés 12. cikkében foglalt nemzeti alapú diszkrimináció tilalmába ütközne.

A jog uralma alatt álló európai államokban és a jogi alapokon szerveződő európai integrációban azonban az autonómia csak a jogrend által biztosított kereteken belül érvényesülhet.⁵

I. A Walrave–Koch-ügy

Az Európai Közösségben a sport autonómiáját érintő konkrét jogi kérdés először 1974-ben merült fel. Az Európai Bíróság a Walrave–Koch-ügyben hozott döntésével egy, a Kerékpárosok Világszövetsége által hozott – és érinthetetlennek hitt – szabályt írt felül.⁶

Az eset a Kerékpárosok Világszövetségének előírása miatt került az Európai Bíróság elé, miszerint a kerékpárosokat kísérő motorosoknak a versenyzőkkel azonos állampolgárságúnak kell lenniük. Walrave és Koch olyan motoros kísérők voltak, akik nem saját országuk csapatát kísérték. Keresetüket arra alapozták, hogy a szövetség rendelkezése a *szolgáltatás* szabad áramlásának a Római Szerződésbe foglalt elvben ütközik,⁷ így jogellenes. Az ügy kapcsán az Európai Bíróságnak több kérdést kellett megválaszolnia, melyek közül, a sporthoz nézve, a legfontosabb az volt, hogy vajon *kiterjed-e a sporthoz a közösségi jog hatálya? A Bíróság megállapítása szerint: „a sport a Közöségi jog hatálya alá esik, amennyiben a Szerződés 2. cikkelyében meghatározott gazdasági tevékenységet valósít meg”*.⁸ A jövőre nézve legfontosabb kérdés a joghatály, tehát a Közösség javára dőlt el. Ugyanakkor a döntésből elvileg levezethető maradt a tétel, miszerint a sportnak van, kell, legyen, gazdasági elemektől mentes területe, amely viszont nem esik a közösségi jog hatálya alá.⁹

Az autonómia kérdésével szorosan összefüggő további vetülete a döntésnek, hogy a Bíróság a közösségi jogba ütköző szabályozás kapcsán nem egy tagállam, hanem egy szervezet rendelkezéséről ítélt, és megállapította, hogy *egy nemzetközi szervezet is a joghatósága alá tartozik, ha a szervezet által folytatott tevékenység hatásai a közösségen belül (is) érvényesülnek, tekintve, hogy az ilyen hatások befolyással lehetnek a közösség céljainak elérésére*.¹⁰

⁵ Egyetlen európai államban sem lehetne pl. az ökölvívás szabályai közé iktatni, hogy a mérkőzések valamelyik sportoló haláláig tartanak.

⁶ Walrave–Koch: Az Európai Bíróság (European Court of Justice) ítéletei a *Walrave-ügyben* 36/74, *Walrave and Koch v. Association Union Cycliste Internationale* [1974] ECR, a 1405.

⁷ Szerződés az Európai Közösség Létrehozásáról; Szolgáltatások, 49. cikk.

⁸ Walrave–Koch ua.

⁹ A Bíróság a megállapítással megnyitott egy véget nem érő vitát arról, mi tekintendő a sportban gazdasági tevékenységnek, létezik-e egyáltalán gazdasági vonatkozások nélküli sport, létezhet-e gazdasági következmények nélküli tisztán sportszabály, vagyis maradhat-e a sportnak a közösségi jogtól mentes területe? A konkrét ügyben a Bíróság azt értékelte gazdasági vonatkozásként, hogy Walrave és Koch a kísérest ellenszolgáltatás fejében végezték.

¹⁰ Olyan nemzetközi szervezetek esetében, mint a FIFA vagy az UEFA – melyek még csak nem is uniós területen vannak bejegyezve (Svájc) – ebből az következik, hogy a FIFA (208 tagállam) és az UEFA (53 tagállam) nem európai tagállamai esetében is érvényesülnek a közösségi jog normái.

2. A Bosman-ügy

A Bíróság következő iránymutató döntése 1995-ben született a Bosman-ügyben.¹¹

A Bosman-döntésben a Bíróság újfent megerősítette a Walrave-ügy alapmegállapítását, hogy a sportra, amennyiben gazdasági vonatkozásokkal bír, érvényesíteni kell a Római Szerződés rendelkezéseit. Bosman esetében egy másik alapszabadság, a *munkavállalás* közösségen belüli szabadsága, volt az elsődleges kérdés.

A belga Jean-Marc Bosman profi labdarúgó volt, és szerződése lejáratát követően egy francia csapattal kívánt újabb szerződést kötni. Belga csapata azonban csak átigazolási díj ellenében kívánt ahhoz hozzájárulni, amit viszont a franciák nem akartak megfizetni.¹² Végül a francia csapat elállt a szerződéstől, ezért Bosman, belga csapattal szemben bírósághoz fordult. Az eljárásban a játékos arra hivatkozott, hogy ő az Európai Unió tagállamának állampolgára, akit megillet az *Unión belüli szabad mozgás és munkavállalás* Római Szerződésben biztosított kedvezménye,¹³ aminek gyakorlásában őt az átigazolás nemzetközi szabályai megakadályozták. Az Európai Bíróság előzetes döntéshozatali eljárásában két, a jövőre nézve meghatározó jelentőségű döntést hozott.

1. Érvényes szerződéssel nem rendelkező játékos esetében jogellenes az átigazolási díj kikötése, *a szerződés nélküli játékos szabadon igazolhat.*
2. *Jogellenesnek* ítélte továbbá azokat a *kvótákat*, amelyekkel a külföldi játékosok számát limitálták a szövetségek és kimondta, az Unió állampolgárai számbeli korlátozás nélkül szerepelhetnek a tagállamok klubcsapataiban.¹⁴

A döntéssel az európai labdarúgás klub szintje rövid idő alatt egyetlen nagy futballkórhóvá vált. 15 évvel Bosman után kijelenthető, hogy a liberalizálás rendkívüli károkat okozott a labdarúgásban. Elhalványult a klubcsapatok nemzeti jellege, minimálisra csökkent az utánpótlásképzés, és az európai sztár csapatok képében tényleges futballmonopóliumok váltak, esélyt sem hagyva a kisebb csapatoknak.¹⁵

¹¹ *Bosman-ügyben C-415/93., Union Royale Belge Sociétés de Football Association and others v. Bosman* [1995] ECR I-4291.

¹² A Bosman előtti Európában a játékosok csak a korábbi és az új csapat megegyezése esetén igazolhattak át. A profi – tehát munkavállaló – labdarúgók esetében ez azt jelentette, hogy megegyezés hiányában (ami általában az átigazolási díj összegén múlt) a játékos nem igazolhatott át, vagyis nem vállalhatott szabadon munkát. A szabályozás független volt a szerződés érvényességétől, már lejárt szerződés esetén is alkalmazták.

¹³ Szerződés az Európai Közösség Létrehozásáról; Munkavállalók, 39. cikk.

¹⁴ A Bosman előtti Európában kvótákat állapítottak meg arra nézve, hogy a labdarúgó-mérkőzéseken – klub szinten – milyen arányban léphetnek külföldi játékosok pályára. A játékosok számára vonatkozó előírások országonként változtak, általában 3 külföldi volt elfogadott. Az UEFA klubtornáin pl. 3 külföldi + 2 ún. ("assimilated") játékos játszhatott (ld. Bangermann agreement on player quotas in 1991.).

¹⁵ A közelmúltban a FIFA ismét napirendre tűzte a külföldi játékosok számának korlátozást a klubcsapatokban. Hogy a tervezett szabályozás (6+5 szabály) összeegyeztethető legyen a közösségi joggal, a FIFA nem a külföldi játékosok számát korlátozná, hanem a hazai játékosok minimális számát kívánja meghatározni. Eszerint: a csapatokban legalább 6 olyan játékosnak kell pályára lépnie, aki az adott csapat országának válogatottjában is jogosult lenne szerepelni.

3. A Meca-Medina-ügy

Az autonómiát érintő újabb jelentős állomás az Európai Bíróság 2006. júliusi döntése volt a Meca-Medina- és Majcen-ügyben.¹⁶ A döntés esszenciája: egy *doppingügy* kapcsán a Bíróság az Unió *versenyjogi* rendelkezéseit is kiterjesztette a sportra.¹⁷ A versenyjogi szabályok célja, hogy a közös piacon belüli gazdasági verseny tisztaságát biztosítsák. A szabályok érvényesülése érthető a sport olyan üzleti szegmenseiben, mint a közvetítési piac.¹⁸ De hogy kerül kapcsolatba a doppinggal?

1999-ben két hosszútávúszó négyéves eltiltást kapott doppingolásért. Az eltiltással hosszú és összetett jogi folyamat vette kezdetét. A sportolók a határozattal szemben először a Laussanei Sport Döntő Bírósághoz fordultak fellebbezéssel. Miután a Bíróság helyben hagyta az eltiltást, az Unió Bizottságánál kerestek jogorvoslatot. A sportolók a Nemzetközi Olimpiai Bizottság és a Nemzetközi Úszó Szövetség doppingszabályaival szemben az *Unió versenyjogi rendelkezéseire* hivatkoztak. A Bizottság elutasította a beavatkozást, és indoklásában kifejtette, hogy olyan tisztán sportvonnakozású kérdések, mint a dopping, nem tartoznak az Unió jogszabályainak hatálya alá. Az eltiltott úszók ezt követően az Unió Elsőfokú Bírósághoz fordultak, azonban az Elsőfokú Bíróság is a korábbiakat erősítette meg, és újfent kimondta, hogy a doppingszabályok kívül esnek az Unió jogrendjén.

Újabb fellebbezés következett az Európai Bírósághoz. Az eljárás utolsó szereplőjeként a Bíróság, bár a konkrét döntéssel és az eltiltással egyetértett, kijelentette, hogy „amennyiben egy sporttevékenység a Szerződés hatálya alá tartozik, úgy a gyakorlásával kapcsolatos valamennyi előírás és feltétel is meg kell, hogy feleljen a Szerződés kötelező rendelkezéseinek.”¹⁹ A megállapítás óriási felháborodást váltott ki a nemzetközi sportszövetségekből (NOB; FIFA), melyek az autonómiát sértő újabb durva beavatkozásnak minősítették a döntést.²⁰ Aligha van olyan sporttevékenység, amely gyakorlása során ne merülne fel – még ha jelentéktelen mértékben is – valamilyen gazdasági vagy üzleti elem, vagy következmény. Emlékezzünk rá, a Walrave-ügyben a Bíróság kimondta: „a sport a Közösségi jog hatálya alá esik, amennyiben a Szerződés 2. cikkelyében meghatározott gazdasági tevékenységet valósít meg”. A Meca-Medina döntéssel még tovább lépett, és egy zavaros jogi fordulattal (...the conditions for engaging in it...) kiterjesztette a Szerződés hatályát a sport mellett a sport feltételeire is. A döntésből az tűnik ki, hogy ilyennek ítéli pl. a doppingellenes szabályt, aminek ezért meg kell felelnie az Unió versenyjogi előírásainak.

¹⁶ Case C-519/04 P, *Meca-Medina & Majcen v. Commission*, Judgment of 18 July 2006 („Meca-Medina”).

¹⁷ Szerződés az Európai Közösség Létrehozásáról; Versenyszabályok, 81–82.cikk.

¹⁸ 2004-ben az Unió Bizottsága felülvizsgálta és jóváhagyta az UEFA Bajnokok Ligája közvetítési jogainak csomagban történt értékesítést.

¹⁹ Case C-519/04 P, *Meca-Medina & Majcen v. Commission*, Judgment of 18 July 2006 („Meca-Medina”): „If the sporting activity in question falls within the scope of the Treaty, the conditions for engaging in it are then subject to all the obligations which result from the various provisions of the Treaty.”

²⁰ Az Európai Bíróság sajtókiadványa provokatív címmel tovább borzolta a kedélyeket: „A Nemzetközi Olimpiai Bizottság doppingszabályai a közösségi versenyjog hatálya alá esnek.”

Az indoklásában általános érvennyel megfogalmazta a versenyjogi normáknak való megfelelés sportszabályi követelményeit, ami szerint a sporttevékenységgel kapcsolatos bárminemű szabály (korlátozás) versenyjogilag csak akkor elfogadható, ha az elengedhetetlen az adott sportág működéséhez, feltétlenül szükséges célja megvalósításához, és a korlátozás nem lépi túl a cél megvalósításához szükséges mértéket, tehát nem aránytalan. Az úszók négyéves eltiltását a Bíróság fenntartotta, vagyis a tiltott szereket, illetve azok szabályzatban előírt szintjét és kötelező betartását nem ítélte aránytalan korlátozásnak a konkrét esetben. De azokat megítélte!

A Meca-Medina-ügy után ismét felmerül a kérdés, létezik-e egyáltalán sportszabály, amelynek nincs semmiféle gazdasági kapcsolódása vagy vonzata. A legszélsőségsőbbek úgy gondolják, az Unió ezután akár olyan kérdéseket is megítélhet, mint pl. a labda mérete vagy a kapu formája, mivel valamilyen versenyjogi vonatkozásuk e szabályoknak is bizonyosan vannak.

III. Az autonómia érvényesülésének területei

A sport autonómiájáról való gondolkodás kérdések sorát veti fel. Kivel szemben? Kinek? Milyen jogi alapon? Milyen mértékben? Milyen eszközökkel? Általánosan elfogadott definíció híján, alább fogadjuk el és vizsgáljuk meg az EPAS²¹ által megfogalmazott autonómia koncepciót. Eszerint a sport autonómiája az a lehetőség, amivel a sportot irányító nonprofit társadalmi szervezeteknek – a nemzeti és nemzetközi jogszabályokat betartva – lehetőségük van arra, hogy a:

1. *sportáguk szabályait politikai és gazdasági behatások nélkül megállapítsák, elfogadják, módosítsák, értelmezzék;*
2. *vezetőiket demokratikusan megválasszák, az állam vagy harmadik fél beavatkozása nélkül;*
3. *állami és egyéb forrásokat vegyenek igénybe, ami nem aránytalan teher részükre;*
4. *a forrásokat tevékenységükre és céljuk elérésére szabadon felhasználják;*
5. *céljuk elérése érdekében az állami és politikai szervekkel egyeztetéseket folytatásnak.*

Fontos hangsúlyozni, hogy a koncepció nemzeti és nemzetközi szinten egyaránt a sport független, nonprofit társadalmi szervezeteire érvényes. A jogrendtől függetlenül, ezek a típusú szervezetek szervezik és irányítják hagyományosan a sportot világszerte. Vizsgáljuk meg a koncepció elemeit kissé részletesebben.

1. Az autonómiának az első alkotója a sport szabályainak, illetve szabályzatainak független kialakítására irányul. A sportszabályok független kialakítása a sport önszabályozó mechanizmusának megnyilvánulása. Alább részletesen szó lesz a sportszabályokról, tekintve, hogy ez a terület kerül leggyakrabban konfliktusba a jogszabályokkal. Ahogyan az Európai Bíróság idézett döntései mutatják, a szabadon elfogadott szabályok később gyakorta felülvizsgálatra és módosításra kerülnek a jog által.

²¹ EPAS /Enlarged Partial Agreement on Sport/: *The Autonomy of Sport in Europe*; Council of Europe; 2008.12.01.

2. A második autonómia elem elsősorban a sportvezetők demokratikus és politika-mentes megválasztására utal minden szinten. Kizárja a választásból, mint harmadik felet a sport olyan, mára óriási befolyást szerzett szereplőit, mint a média, a szponzorok vagy a befektetők. A demokratikus irányítás, ugyanakkor, megkívánja, hogy a sportirányító testületei biztosítsák is a választás lehetőségét a sport szereplői számára. Kívánatos továbbá a sporttestületek jogi függetlensége mellett a vezetők politikai függetlensége is.
3. A harmadik autonómia elem a sport pénzügyi függetlenségére vonatkozik, egyben rámutatva, hogy anyagi források híján nincs autonómia. Azonban származzanak a források az állami vagy a magánszektorból, nem róhatnak teljesíthetetlen kötelezettségeket a sporttestületekre, azaz nem veszélyeztethetik azok működését.
4. A negyedik alkotóelem éppen annak szükségére mutat rá, hogy forrásaikat – legyen az állami vagy magán – szabadon, az általuk megjelölt célokra, befolyásmentesen használhassák fel. A sport autonómiájában a tisztán sport jellegű célok elérésének, illetve a sport, a sportolók fejlesztésének önálló képessége is benne foglaltatik. Nem lehet azonban nem észrevenni a sportot érő esetenkénti politikai és üzleti nyomást. A sporttestületek elvileg szabadon, befolyástól mentesen hozzák döntéseiket, ami mindaddig, amíg pl. szponzori vagy televíziós szerződéseik nem nyilvánosak, igen nehezen hihető, annál is inkább, mivel az elmúlt években számtalan esetben változtak sportszabályok azzal a nem is titkolt szándékkal, hogy egyes sportágakat a TV számára vonzóbbá tegyenek. Tény, hogy a média és az egyre jelentősebb kereskedelmi hatások eredményezték az Unió közösségi jogának behatolását és térfoglalását az európai sportba. A sport autonómiájáról szólva meg kell tehát állapítani, hogy annak a harmadik féllel – szponzorok, befektetők, média – szembeni függetlenséget is jelentenie kell, még akkor is, ha sok esetben az anyagi források épp tőlük származnak.
5. Az autonómia ötödik alkotója maga az autonómia, annak elismerése, illetve elismertetése, egyeztetések kezdeményezése helyi, nemzeti és nemzetközi szinteken. Különösen fontos eleme ez az autonómiának európai szinten, ahol az Unió megjelenéséig a sport nemzetközi szervezetei a nemzetközi jogtól szinte teljes függetlenségben működtek. Az egyeztetések által lehetőség nyílik arra, hogy a szabályokat úgy alakítsák, hogy ne kerüljön sor azok közösségi jogi felülvizsgálatára, majd jogvitákra (lásd 1. pont).

IV. A sportszabályok és az autonómia kapcsolata

Alább vizsgáljuk meg a jogi behatásoknak leginkább kitett autonómia alkotót, az 1. pontban jelölt szabályozási önállóságot. A sport sok ezer szabályt és szabályzatot felölelő rendszerében a szabályoknak három alaptípusát különíthetjük el.

1. Az első a játék szabályai vagy *játékszabályok*. A szabálytípus a vizsgált sportág gyakorlásának, üzésüknek, technikai szabályait jelenti. Pl. ilyen a labdarúgásban a büntetőpont kaputól mért távolsága (11 m) vagy a 110 méteres gátfutásban a gát magasságága (1,06 m) vagy távolságuk (9,15 m), de ilyen pl. az, hogy az amatőr ökölvívásban a mérkőzések 3 menetből állnak. E szabályok mentén jöttek létre egyébként az európai és nemzetközi szövetségek azért, hogy az országonként

változó játékszabályokat egységesítsék. A sport szabályrendszerében a játékszabályok azok, amelyek miatt a legritkább esetben fordul bárki is bírósághoz. Elképzelhetetlen, hogy egy bíróság pl. egy büntető (11-es) jogosságáról döntsön. Ettől még, az egyébként a sport specifikumainak fokozott figyelembevétele céljával létrehozott Laussanei Sport Döntőbíróság is következetesen tartózkodik. De sem az állam sem a politika nem avatkozik be a játékszabályok rendszerébe. (Tegyük hozzá persze, egy bizonyos pontig, mert olyan játékszabályt, ahogy korábban említettem, ami szerint az ökölvívó-mérkőzések az egyik bokszoló haláláig tartanak, egyetlen európai állam sem engedne bevezetni.) A játékszabályok tehát a sportszabályoknak azok a típusai, amelyek elfogadásával, illetve alkalmazásával kapcsolatban a sportszervezetek és testületek a legteljesebb autonómiát élveznek. Nevezzük ezt a *legteljesebb autonómia* területének.

2. A második típushoz a sportszervezetek vagy testületek működését meghatározó szabályok tartoznak ún. a szervezet *alapszabálya*. Ezek a szabályok valójában a szervezet olyan kérdésköröket rendezik, mint pl. ki és hogyan lehet tagja a szervezetnek, ki és hogyan lehet az elnöke stb. Ezeknek a szabályoknak a legteljesebb jogi összhangban kell lenniük az állami jog, a szervezet típusára vonatkoztatott összes előírásával, illetve nemzetközi és európai szinten a közösségi joggal. Ezeket a típusú szabályokat nevezhetjük az állami és/vagy a közösségi *jog feltétlen érvényesülése* területének.
3. A harmadik típus a verseny szabályai vagy *versenyszabályok* kategóriája. Autonómia szempontból a legfontosabb sportszabály típus. Ide tartozik valamennyi, az adott sportág versenyeinek lebonyolításával, szervezésével, rendezésével, kapcsolatos szabály, illetve szabályzat. A sportolók felszerelésére, a játékosok életkorára, az infrastrukturális követelményekre vonatkozó szabályok, de a bajnokságok lebonyolításának rendje vagy a nézők elhelyezésének szabályai is ehhez a típushoz sorolandók. A versenyszabályok mentén lesz a sport rendszerré, rendszeres és bárki által gyakorolható társadalmi aktivitássá, hagyományt teremtő kulturális jelenséggé, illetve jövedelmező üzletté. Az autonómiáról folyó európai vita valójában e szabálytípus keretein belül zajlik. Gondoljunk csak az Európai Bíróság ítéleteire, minden esetben az adott sportág valamely versenyszabálya – és nem játékszabálya – került jogi elbírálásra. A Walrave-ügy megállapítása is e szabálytípuson belül dől el, hogy ugyanis mikor valósít meg a sport gazdasági tevékenységet. Ebben a szabályozási tartományban válik el a sport *társadalmi-kulturális* oldala az *üzleti-gazdasági* oldaltól, és kíván más-más autonómia szintet. Ez az, ahol a közösségi jog behatása a sportszabályozásra a legteljesebben megvalósul, és itt dől el, hogy mely szabályok függetlenek a jog hatályától és melyek esnek alá. A versenyszabályok rendszerében értelmezendő a harmadik féllel szembeni autonómia igény is, tekintve, hogy a szponzori vagy a médiamegállapodások olyan területeket befolyásolnak, mint a mérkőzések napja vagy kezdési időpontja. Nevezzük mindezekért a versenyszabályokat a *feltételes vagy kivételes autonómia* területének.

Ez a három szabálytípus feleltethető meg a sportszabályozás helyi, állami és nemzetközi gyakorlatának azzal, hogy a típusok és az azokhoz rendelt autonómia szintek között jelentős átfedések lehetnek – és vannak is.

V. Zárszó

A sportot irányító modern szervezetek működésének egyik alapfeltétel az autonómia. Olyan alapelv, amely a sport európai dimenziójában, a fejlett európai államokban társadalmilag és gazdaságilag is igazolható. Mára az autonómia, köszönhetően a sport példátlan gazdasági fejlődésének, mind gyakrabban kell, hogy teret engedjen a nemzetközi szintű, elsősorban a közösségi jog által megvalósuló behatásoknak. A mai helyzet a sport jövőjére akár veszélyes is lehet, amit a két alap dimenzió (társadalom-üzlet) közötti határvonal bizonytalansága jelenthet. A sport független nemzeti és nemzetközi irányító testületeinek, az államoknak és az Uniónak közösen kell megtalálnia a sport autonómiájának mindegyikük igényét kielégítő és a sportot szolgáló koncepcióját, valószínűsíthetően valahol félúton az autonómiát nélkülöző és a teljesen autonóm sportterületek között.

